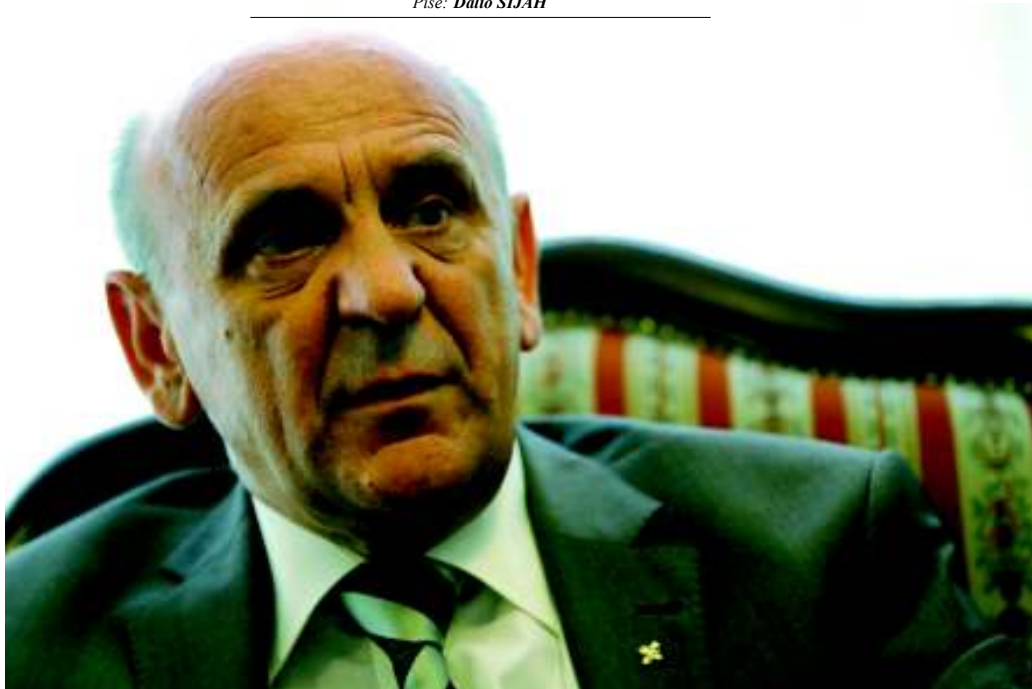

ŠTA SU OBEĆAVALE PARTIJE 2010. GODINE

DIJAMETRALNO, SUPROTNA OBEĆANJA PARTIJA NA VLASTI O USTAVNOJ REFORMI

Jača država ili jači entitet(i)

Piše: **Dalio SIJAH**

Pred opšte / opće izbore u BiH 2010. godine, gotovo sve partije koje su nakon njih i formirale vlast na svim nivoima u BiH, iznijele su niz obećanja koja se odnose na ustavno uređenje BiH. S obzirom na to da je prije izbora, pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburgu izrečena presuda u slučaju Sejdić-Finci protiv BiH i da je prema njoj BiH obavezna izvršiti ustavne promjene bar u dijelu izbora članova Predsjedništva i Doma naroda PSBiH, stranke su u predizborne programe uključile i svoja rješenja. U programima partija obećanja su u velikoj mjeri u suprotnosti jedna sa drugim, pa je iz današnje perspektive, u momentu kada se ponovo formira većina na državnom nivou, interesantno se podsjetiti kako je to izgledalo 2010. godine. Osim obećanja koja se tiču provođenja presude Sejdić-Finci, partije su ponudile i obećanja koja se odnose na prijenos nadležnosti sa entiteta na državu i obratno, kao i obećanja o lokalnoj samoupravi. U ovom broju Novih pogleda donosimo pregled najzanimljivijih obećanja političkih partija u BiH koja se odnose na ustavnu reformu. Obećanja su

preuzeta sa web stranice inicijative Istinomjer koja se bavi analizom ispunjenosti predizbornih obećanja partija na vlasti u BiH.

SDA za Republiku BiH

Stranka demokratske akcije (SDA) u svom predizbornom programu je ponudila niz obećanja koja se tiču uređenja BiH i ustavnih reformi, a kako navode „*primarno i dugoročno se zalažu za usvajanje novog Ustava kojim bi Bosna i Hercegovina bila definirana kao demokratska, regionalizirana pravna, socijalna i sekularna država sa tri nivoa vlasti (državni, regionalni i lokalni) i nazivom Republika Bosna i Hercegovina*”.

Na državnom nivou, prema SDA, zakonodavnu vlast bi činio dvodomni parlament sa Predstavničkim domom kao domom građana, i Domom naroda u kojem se štite vitalni interesi konstitutivnih naroda i nacionalnih manjina, definirani u skladu sa demokratskom praksom i Evropskom konvencijom o temeljnim ljudskim pravima i slobodama. Izvršnu vlast bi činili predsjednik države i Vlada.

U svom predizbornoj programu SDA je ponudila i rješenje regionalizacije države umjesto dosadašnjeg entitetskog uređenja, gdje bi državu činilo "optimalno pet ili više multietničkih regija formiranih na temelju ekonomskih, geografskih, historijskih, saobraćajnih, kulturnih i drugih demokratskih kriterija i standarda za uspostavu regija". Regije bi imale svoje skupštine i vlade sa nadležnostima definiranim Evropskom poveljom o regijama.

Lokalni nivo vlasti činili bi općine i gradovi kao jedinice lokalne samouprave shodno Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi. Uspostavu lokalne samouprave SDA je ocijenio kao bitno političko i ustavno pravo neposrednog učesća građana u odlučivanju.

U prvoj fazi ustavne reforme prema predizbornoj programu SDA, "nužno i relano moguće" je postići amandmanske promjene postojećeg Ustava u kako bi se on uskladio sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dodatnim protokolima, kao i u pogledu efikasnijeg funkcionisanja BiH.

Supremacija države nad entitetima

Socijaldemokratska partija BiH (SDP BiH) se u predizbornoj programu 2010. godine bavila pitanjem nadležnosti države i entiteta, a snažno se zalagala za jačanje države, pa je tako predložila i uvođenje ustavne supremacije prema kojoj bi se definisalo da državni zakon ima supremaciju nad entitetskom legislativom. U skladu s preporukama Venecijanske komisije, SDP je obećao i da će uvesti odredbe kojima će se onemogućiti vraćanje nadležnosti sa države na entitete, bez suglasnosti državnog parlamenta.

Prema programu SDP-a potrebno je preispitati postojeću raspodjelu nadležnosti kako bi se pojasnile odgovornosti države i entiteta te nastojati

razviniti nadležnosti kako bi se smanjila međusobna zavisnost koja je prisutna među različitim nivoima vlasti i potreba za vertikalnom saradnjom.

Tamo gdje se nadležnosti ne mogu razdvojiti i gdje je saradnja neophodna, SDP predlaže uspostavu mehanizama izvršenja i tijela u kojima će suradnja biti obavezna.

U oblastima gdje država i entiteti vertikalno dijele nadležnosti SDP je obećao da će se zalagati za jasnu zakonodavnu hijerarhiju, prema kojoj država ima isključivu zakonodavnu vlast u pitanjima dijeljenih

HDZ 1990 u programu navodi kako se zalaže za državu u kojoj će kolektivna prava konstitutivnih naroda biti standardizirana i harmonizirana s građanskim i ljudskim pravim, na način da se jamče ista prava svakom građaninu bez obzira da li se izjašnjavao kao pripadnik konstitutivnog naroda, da li bio pripadnik nacionalne manjine ili jednostavno neopredijeljen u ovom smislu

nadležnosti. Entiteti bi prema ovom rješenju ostali nadležni za provedbu zakona, ali više ne bi imali zakonodavne ovlasti u pitanjima iz dijeljenih nadležnosti.

Promjena Ustava u dvije rečenice

Sa druge strane Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) je ponudio dijagonalno suprotno rješenje Ustavne reforme koja se gotovo ni u jednoj tački ne podudara sa programima SDA i SDP-a.

Tako SNSD u svom programu izričito kaže: "U slučaju da drugi subjekti budu predlagali suštinski drugačije ustavno uređenje u Bosni i Hercegovini, SNSD će predložiti samo labavo konfederalno uređenje Bosne i Hercegovine, sa Republikom Srpskom kao konfederalnom jedinicom".

SNSD prihvata provedbu Presude Suda za ljudska prava u Strazburu, što prema njima podrazumijeva minimalne promjene Ustava BiH gdje Dom naroda PSBiH "treba minimalno proširiti s učesćem delegata iz

reda svih konstitutivnih naroda i iz reda „ostalih“ iz oba entiteta, ali bez narušavanja procedura i principa funkcionisanja rada Doma". Također, SNSD u svom predizbornoj programu smatra da se članovi Predsjedništva trebaju birati neposredno na teritoriji entiteta, uz uklanjanje isključivosti u nacionalnoj odrednici.

U pogledu lokalne samouprave kroz svoj predizbornoj programu SNSD se zalaže za jačanje uloge lokalnih zajednica, što u Republici Srpskoj treba osnažiti usvajanjem ustavnih amandmana o snažnijoj ulozi opština i gradova. U sistemu lokalne samouprave ova stranka je obećala i rad na razvijanju sistema višetipkih lokalnih zajednica, sa različitim nadležnostima i organizacijom, zavisno od veličine i kapaciteta, a u skladu s usvojenom Strategijom razvoja lokalne samouprave. (Startegija razvoja lokalne samouprave predviđa teritorijalnu reorganizaciju Republike Srpske i prenos određenih nadležnosti, kako sa višeg na niže nivo, tako i sa nižih na više, što bi bilo razvijanje sistema višetipkih lokalnih zajednica.)

Povrat nadležnosti sa države na entitete

Demokratski narodni savez (DNS) nakon Izboru 2010. godine, formirao je vlast u RS-u sa SNSD-om i SPRS-om, a u predizbornoj programu je poput SNSD-a, obećao da se ovlasti RS-a neće mijenjati te da će eventualno nastojati prenijeti veći dio nadležnosti sa državnog nivoa na entitet. Tako se DNS zalaže za zadržavanje ustavnih principa o entitetskom glasanju i zaštiti utvrđenog vitalnog interesa entiteta, kao i vitalnog nacionalnog interesa tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini. Prenos nadležnosti sa Republike Srpske na institucije Bosne i Hercegovine prema predizbornoj programu DNS-a može da se vrši samo na principima zasnovanim Ustavom, a neophodno je Ustavom RS propisati i proceduru prenosa i povrata nadležnosti.

Također DNS je naveo i da će se zalagati za dosljednu primjenu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njihovo ugrađivanje u Ustav.

"U slučaju da drugi subjekti budu predlagali suštinski drugačije ustavno uređenje u Bosni i Hercegovini, SNSD će predložiti samo labavo konfederalno uređenje Bosne i Hercegovine, sa Republikom Srpskom kao konfederalnom jedinicom"

Osim toga u programu ove stranke se navodi i jačanje položaja lokalne samouprave kao osnovne jedinice i generatora razvoja, sa svojim specifičnostima i prednostima u okviru ustavno-pravnog poretka RS-a i BiH.

Socijalisti po slovu Dejtona

Socijalistička partija RS (SPRS) se u predizbornoj programu zalaže za striktno poštovanje i dosljednu primjenu Dejtonskog mirovnog sporazuma te njegovo eventualno poboljšanje i dogradnju ustavnih rješenja bez nanošenja bilo kakve štete Republici Srpskoj.

U predizbornoj programu SPRS-a više pažnje je posvećeno pitanju provođenja Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, pa je tako ova stranka obećala da će se zalagati za sveobuhvatnu decentralizaciju kako bi lokalna samouprava autonomno vršila poslove, koji po svojoj prirodi pripadaju građanima. U tom pogledu lokalna samouprava bi imala potpunu samostalnost u upravljanju, korišćenju i raspolaganju lokalnom imovinom.

Dva HDZ-a i treća federalna jedinica

Prema programu HDZ-a BiH cjelovita ustavna reforma je uvjet bez kojeg Hrvati teško mogu ostvariti jednakopravnost u BiH. U ovoj stranci se zalažu novi ustav koji sadrži dugoročna rješenja koja će ostvariti ravnopravan položaj hrvatskog naroda s drugim konstitutivnim narodima u BiH, četiri federalne jedinice, tri nivoa teritorijalno upravne organizacije BiH. Ustav bi prema HDZ-u trebalo reformisati u skladu s pozitivnim evropskim iskustvima i međunarodnim konvencijama o zaštiti ljudskih prava.

I HDZ 1990 se u svom predizbornoj programu eksplicitno izjasnio kako će se zalagati za uvođenje treće federalne jedinice. Tako se u programu ove stranke velikim slovima navodi kako se zalaže za uvođenje federalne jedinice sa hrvatskom većinom.

S druge strane, HDZ 1990 u programu navodi kako se zalaže za državu u kojoj će kolektivna prava konstitutivnih naroda biti standardizirana i harmonizirana s građanskim i ljudskim pravim, na način da se jamče ista prava svakom građaninu bez obzira da li se izjašnjavao kao pripadnik konstitutivnog naroda, da li bio pripadnik nacionalne manjine ili jednostavno neopredijeljen u ovom smislu.

Kada se sve sumira, bez obzira na neke međusobne razlike u programima, iz pojedinih obećanja partija se može vidjeti jedna jasna distinkcija i podjela po nacionalnom principu. Partije iz RS-a, kao što to rade i danas, u svojim programima su jasno poručile da ne žele jaču državu, nego nasuprot tome, upravo veće nadležnosti RS-a. S druge strane SDP i SDA su kroz programe ponudile drugačiju viziju jedne jače BiH sa više ovlasti. SDA je u svom programu otišla toliko daleko da je ponudila Republiku BiH sa jednim predsjednikom, što je dugoročni cilj o kojem se vjerovatno zadugo neće razgovarati. Dva HDZ-a sa svoje strane, na kraju su možda i najdosljednija u težnjama za hrvatskom federalnom jedinicom. ■